

ЕВРОПСКИ СТАНДАРДИ ЗА САДНИ МАТЕРИЈАЛ

Др Михаило ГРБИЋ, мр Драгана Скочајић, мр Срђан Раданов-Радичев,
Универзитет у Београду, Шумарски факултет, Београд

УВОД

Као документ који садржи карактеристике и захтеве за техничким спецификацијама и поступцима у одређеној области производње, а ради постизања оптималног нивоа уређености у датом контексту, Стандарди настају и развијају се као резултат повезаности праксе, научних и техничких достигнућа и искуства. Коришћењем стандарда повећавају се ефикасност и ефективност процеса и подиже квалитет услуга, чиме се истовремено излази у сусрет потребама корисника производа. На иницијативу чланова Удружења за Пејзажну Хортикултуру Србије - УПХС у оквиру Кластера произвођача и трговаца украсних биљака **PLANTS UNITED** ради се интензивно на изради Стандарда. Уједно, у овој фази је такође важна сарадња са Институтом за стандардизацију како би се СТАНДАРДИ ЗА САДНИ МАТЕРИЈАЛ УКРАСНИХ БИЉАКА уклопили у систем националних (СРПС) и међународних (ISO и EN) стандарда. Основа за нацрт стандарда / техничких прописа у поменутој области код нас, у досадашњем раду били су: Стандарди Америчког удружења расадничара (American Association of Nurseriman) који постају национални под окриљем American Standards Association а верзија ових стандарда из 2004. може се у целини наћи на сајту American Nursery and Landscape Association како се сада назива бивше Америчко удружење расадничара (<https://www.anla.org/publications/index.cfm>). Поред поменутих, коришћени су и Холандски стандарди квалитета за жбуње и дрвеће које је прописала Асоцијација холандских произвођача (Dutch Growers Association) као и одредбе о квалитету садница дрвећа - издање 2004, немачке регулационе Комисија за квалитет школованих садница дрвећа (RWA Gütebestimmungen für Baumschulpflanzen).

Ипак, најприхватљивији основ за техничке прописе у овој области били су Европски стандарди за садни материјал (European technical & quality standards for nurserystock). Европско удружење расадничара (E.N.A, European Nurserystock Association) на свом првом сусрету поставило је задатак да утемељи једноставне, универзално прихватљиве **Европске стандарде** који би били база за даљу надоградњу. Овај врло важан задатак усклађивања норми успешно је обављен од 1990. до 1996. Коначна верзија стандарда појавила се званично крајем 2010. године. Овај документ са својим одредбама чинио је нов основ за усклађивање српских стандарда за садни материјал украсних биљака, који би у складу са процедуром требало да буде основ којим би се утврдила правила, смернице и активности у овој области. Том приликом се мора имати у виду ниво расадничке производње у нас, али и неопходност компатибилности са европским стандардима због европске перспективе Србије. Производњи садница високог квалитета мора се дати приоритет, ако је циљ оснивање квалитетних, здравих, виталних и стабилних зелених простора, уз рационално трошење средстава и рада. Оправданост утрошених средстава која се одвајају за ову сврху добијају тек тада пуну потврду. Увођење заједничких критеријума за квалитет садница - СТАНДАРДА омогућиће објективно остварење ових полазишта.

EUROPEAN NURSERYSTOCK ASSOCIATION

European technical & quality standards for nurserystock

ENA Edition 2010
www.enaplants.eu

A guide with simple, universally acknowledged European standards for nurserystock

Европски стандарди за садни материјал украсних биљака садрже 6 поглавља:

1. УВОД
 - 1.1. Општи захтеви
 - 1.1.1. Технички и захтеви квалитета
 - 1.1.2. Дефиниције- Речник појмова
 - 1.1.3. Ознаке
 - 1.1.4. Ознаке спецификације
 2. УКРАСНЕ ДРВЕНАСТЕ ВРСТЕ
 - 2.1. Репроматеријал
 - 2.1.1. Посебни захтеви
 - 2.1.2. Величине
 - 2.1.3. Паковање, везивање
 - 2.2. Младице и пресађенице за тржиште пејзажног уређења
 - 2.2.1. Посебни захтеви
 - 2.2.2. Величине
 - 2.3. Саднице голог корена
 - 2.3.1. Посебни захтеви
 - 2.3.2. Величине
 - 2.3.3. Паковање и везивање
 - 2.4. Балиране саднице
 - 2.4.1. Посебни захтеви
 - 2.4.2. Величине
 - 2.5. Рододендрони, азалеје, ерике, калуне
 - 2.5.1. Посебни захтеви
 - 2.5.2. Величине
 - 2.6. Четинари
 - 2.6.1. Посебни захтеви
 - 2.6.2. Величине
 - 2.7. Контејнерске саднице
 - 2.7.1. Посебни захтеви
 - 2.7.2. Спецификација
 - 2.7.2.1. пузавице
 - 2.7.2.2. четинари
 - 2.7.2.3. ерике
 - 2.7.2.4 жбуње
 - 2.7.2.5. "перасте" саднице
 - 2.8. Дрвеће
 - 2.8.1. Посебни захтеви
 - 2.8.2. Величине
 - 2.8.3. Паковање, везивање
 - 2.8.4. Ознаке
 - 2.9. Руже
 - 2.9.1. Посебни захтеви
 - 2.9.2. Захтеви у величинама
 - 2.9.3. Паковање, везивање
3. ВОЋНЕ САДНИЦЕ
 - 3.1. Подлоге и репроматеријал
 - 3.1.1. Посебни захтеви
 - 3.1.2. Величине
 - 3.1.3. Паковање, везивање
 - 3.2. Стаблашице
 - 3.2.1. Посебни захтеви
 - 3.2.2. Захтеви у величинама
 - 3.2.3. Паковање, везивање
 - 3.2.4. Паковање, везивање
 - 3.3. Жбунасте саднице
 - 3.3.1. Посебни захтеви
 - 3.3.2. Величине
4. ПЕРЕНЕ
 - 4.1. Посебни захтеви
 - 4.2. Величине
 - 4.3. Паковање
5. ПАЛМЕ
 - 5.1. Посебни захтеви
 - 5.2. Величине
6. ДИВЉАКЕ

1. УВОД

1.1. Општи захтеви

1.1.1. Технички захтеви и захтеви квалитета

1.1.1.1. ОПШТЕ ПОСТАВКЕ

1.1.1.1.1. Препорука је да се за тачне називе биљака користи The International Plantnames (The List of Names of Woody Plants and Perennials) <http://www.internationalplantnames.com>.

1.1.1.1.2. Биљке које су у промету морају да подлежу наведеним захтевима квалитета. Биљке које не задовољавају ове захтеве не би требало да су у понуди или продаји (у велепродаји или код крајњег купца) без посебног уговора (споразума).

1.1.1.1.3. Измене спецификација морају бити посебно назначене и уговорене.

1.1.1.1.4. Биљке које расту на отвореном, могу се vadити у фази мировања. Ако постоји договор за отпремање ван сезоне на документу треба да је назначено "биљка без гаранције".

1.1.1.2. ЗДРАВСТВЕНО СТАЊЕ

1.1.1.2.1. Биљке морају бити здраве, без штеточина и видних знакова болести, одрвењене, без корова (ако су балиране). Листови треба да су без видљивих мрља и пега.

1.1.1.3. КОРЕНОВ СИСТЕМ

1.1.1.3.1. Коренов систем мора да је добро развијен и да одговара старости и величини биљке као и условима земљишта. Не сме да има увијене жиле око кореновог врата нити било каква физиолошка оштећења. Свако руковање или транспорт биљака без бусена треба извести тако да се избегне исушивање корена.

1.1.1.3.2. Биљке у посудама треба да буду одређено време у њима да би корен довољно, али не и претерано, прорастао супстрат. Величина посуде треба да буде у сразмери са запремином корена.

1.1.1.3.3. Биљке у посудама које су тек пресађене и чији корен није продро у супстрат посуде означавају се са "FF" (freshly potted - "свеже пресађено"). Саднице које су извађене са бусеном и стављене у контејнере, такође припадају „свеже пресађеним“ садницама. Саднице пресађене у посуде ујесен су саднице које су кореном продрле у супстрат контејнера и обележавају се са ознаком "AP" (autumnally potted).

1.1.1.3.4. Бусен треба да буде чврст и хомоген, добро прожет жилама. Мора бити заштићен јутаном тканином осим код таксона из рода *Rhododendron* и *Azalea*. Величина бусена мора да одговара врсти/култивару, облику, величини биљке и карактеристикама супстрата.

1.1.1.3.5. Бусен код садница изнад стандарда (specimen) мора бити додатно заштићен галванизованом (челичном) заштитном мрежом, жичаном корпом или дрвеним сандуком.

1.1.1.3.6. Тканина за паковање бусена треба да буде од материјала који не угрожава даљи пораст биљке и који ће се разградити најкасније за годину ипо после садње.

1.1.1.3.7. Решеткасте посуде (контејнери) се сматрају неповољним за дистрибуцију до крајњег купца. Ако су биљке гајене у оваквим посудама то мора бити назначено и одобрено од стране купца.

1.1.1.4. ГАЈЕЊЕ

1.1.1.4.1. Висина, ширина, дужина грана, гранање и лисна маса морају да буду у складу са целокупним хабитусом саднице и са њеном старошћу. Ово важи и за усклађеност између кореновог система и надземног дела; као и стабла и круне.

1.1.1.4.2. Стабло и гране не смеју да имају никакве знаке физиолошких оштећења, који могу бити пресудни за изглед биљке или њен каснији развој.

1.1.1.4.3. Ознака величине треба да одговара хабитусу одређеног култивара: ако је култивар пузећи (распрострт по тлу) навести ширину, а за усправно растуће култиваре висину. За патуљасте форме навести ширину (пречник - \emptyset) или висину.

1.1.1.4.4. Калемови морају имати добар спој.

1.1.1.4.5. Саднице изнад стандарда изразито великих димензија морају бити адекватно пресађиване, формиране, добро разгранате и погодне за сваку даљу пресађу. Размак између садница мора бити прилагођен захтевима врсте/култивара.

1.1.1.4.6. Покривачи тла се морају гранати сходно карактеристикама култивара или врсте и морају бити орезивани најмање једном током гајења. Изузеци су *Gaultheria*, *Cornus canadensis* и врсте биљака сличне њима.

1.1.1.4.7. Покривачи тла се разврставају према ширини (висина се изоставља; у делу Стандарда који се односи на покриваче тла назначено је да се као димензија узима само ширина). Изузеци су: *Pachysandra*, *Vinca* и сл. који се могу разврставати према броју изданака. За биљке код којих се мери ширина, димензија се обрачунава као средња вредност дужине измерених грана.

1.1.1.5. ПРИПРЕМА И ИСПОРУКА САДНИЦА

1.1.1.5.1. Свака биљка мора бити означена тачним називом.

1.1.1.5.2. Свака пошиљка с биљним материјалом треба да има трајну етикету са називом биљке, и количином и спецификацијом која одговара пратећој документацији. Биљке које су под заштитом права оплемењивача морају бити означене у складу са лиценцом тог произвођача (и у складу са конвенцијом Међународног савеза за заштиту нових варијетета биљака (UPOV Convention) и Прописом Европске заједнице (the Council regulation EC210094) од 21.07.94. о биљним варијететима Заједнице (Community plant variety)). Више информација је дато у одговарајућим поглављима

1.1.1.5.3. Свака испорука треба да је у складу са важећим царинским прописима.

1.1.1.5.4. Код испоруке било би корисно да свака величина буде означена тракама различите боје. И то следећим редом: плава, жута, црвена, бела, тако да се за различите висине или пречнике садница употребљавају различите боје (видети у прилогу***).

1.1.1.5.6. У понудама, испоруци и документацији, репроматеријал добијен културом ткива мора бити означен са "ТС" (tissue culture).

1.1.1.5.7. За четинаре, укупна висина биљке се мери од нивоа тла. За четинаре, укупна висина биљке мери се од нивоа тла до врха, а код врста које имају дуг, јак вршни избојак, од тла до његове половине.

1.1.1.6. СОРТИРАЊЕ

1.1.1.6.1. Ефикасно и професионално сортирање подразумева сврставање параметара величина у класе "од-до". Сортирање је одговарајуће ако све саднице одређене класе задовољавају утврђене минималне димензије. Висина се мери од нивоа тла. Када се помиње само једна величина, за усправно растуће биљке то представља висину, а за распрострарене биљке то је ширина. За дрвеће се обим стабла мери на висини од 1 m од нивоа тла. За биљке са више стабала, наводи се број стабала и обим најслабијег, мерен на висини 1 m од нивоа тла.

1.1.2. Дефиниције појмова:

1.1.2.1. Тип саднице према хабитусу или начину производње

ЖБУН је дрвенаста биљка са неколико стабала или бочних грана са грмоликим изгледом, пресађена и резивана током гајења.

ЖБУН ЈЕДАНПУТ ПРЕСАЂЕН је жбун из прве школе. Снажне младице жбунова или биљке за живе ограде најмање 2 године старе, једном пресађене и орезаног корена.

СТАНДАРДНИ ЖБУН је жбун из прве школе. Снажне младице жбунова или биљке за живе ограде најмање 2 године старе, једном пресађене и орезаног корена.

МОНОПОДИЈАЛНИ ИЗДАНАК је један доминантан, терминалан изданак са неколико бочних.

МОНОПОДИЈАЛНА САДНИЦА ПОКРИВЕНА ДО ОСНОВЕ је са једним доминантним терминалним изданком покривена од врха до основе танким, сразмерно кратким бочним изданцима.

МОНОПОДИЈАЛНА САДНИЦА СА БОЧНИМ ИЗДАЊЦИМА је садница са једним терминалним изданком и јачим бочним изданцима.

ПЕРАСТ ОБЛИК карактерише једно стабло са бочним гранама (изданцима) на 60 cm од нивоа земље.

ПЕРАСТЕ САДНИЦЕ су моноподијалне саднице које имају стабло прекривено симетрично раширеним гранама (облик рибље кости) скоро од нивоа земље, зависно од врсте /култивара.

ПИРАМИДАЛНА САДНИЦА је она која се гаји у облику пирамиде. Жбунасте саднице пирамидалног раста морају да имају јак централни лидер и најмање три јаке бочне гране, зависно од таксона.

ПОКРИВАЧ ТЛА је биљка која се развија у ширину, покривајући гранама површину изнад земље. Мора да се грана сходно карактеристикама таксона и мора да буде резивана најмање једном током гајења. Покривачи тла се разврставају према ширини или према броју изданака.

РАЗГРАНАТ ОБЛИК имају биљке са бочним изданцима који крећу било из главног стабла или из основе и са релативно малим бројем бочних изданака другог реда. Да би се биљка сматрала разгранатом мора да има најмање 3 гране.

САДНИЦА СА ВИШЕ СТАБАЛА је садница са неколико стабала која крећу испод 50 cm.

СТАНДАРДНЕ САДНИЦЕ су оне које имају право стабло чисто од грана и јасно дефинисану круну. Калемљене саднице могу да се добију спајањем у основу или у круну. Ако је тражено мора се напоменути место калемљења на стаблу, због разлика у развоју.

САДНИЦА ИЗНАД СТАДАРДА је садница изразито великих димензија која мора да буде прописно пресађивана, формирана и добро разграната. Пресађује се са бусеном или као контејнерска садница, а размак између садница мора бити прилагођен захтевима таксона.

БИЉКА ЗА ЖИВУ ОГРАДУ подразумева дрво или жбунаста врста која је због својих особина раста и толеранције на резивање погодна за формирање.

РЕПРОМАТЕРИЈАЛ је једногодишња биљка из одељка за размножавање (добијена сетвом семена или вегетативно) која је обично полазни материјал за даље гајење.

ОЖИЉЕНА ПОЛОЖЕНИЦА је биљка добијена полагањем или загртањем одвојена од матичне биљке, која мора да има најмање два добро развијена корена. Прихватљива је лака закривљеност као резултат начина размножавања. Део старе гране (од матичног стабла) може да чини део ожиљене положенице.

ЈЕДНОГОДИШЊИ КАЛЕМ је добијен калемљењем у врат корена код ког племка после једне вегетације прераста подлогу а превршивање извршено у нивоу спајања.

НЕПРЕСАЂЕНИ СЕЈАНАЦ је биљка добијена из семена која није пресађена и има један главни корен.

ПИКИРАНИ СЕЈАНАЦ је сејанац који је непосредно по клијању, у фази котиледона, пресађен и који је до краја вегетације развио неколико јаких коренова који нису дубљи од 6 cm од кореновог врата. Треба да има бар 3 јака корена осим код подлоге крушке (2 корена), ако је корен сејанца дубљи од 6 cm може да има 1 или 2 јака корена.

СЕЈАНЦИ ПОДРЕЗАНИ су биљке којима је главни корен исечен испод земље у сетвеној леји. Имају исте карактеристике као једногодишње пресађене подлоге.

ШИБА је садница без круне, са једним стаблом и неколико бочних грана или без њих. Може бити једанпут пресађена (у даљем тексту **ШИБА ЈЕДАНПУТ ПРЕСАЂЕНА**) или два пута пресађена (у даљем тексту **ШИБА ДВА ПУТА ПРЕСАЂЕНА**).

МЛАДИЦА је биљка из одељка за размножавање (добијена сетвом семена или вегетативно) без обзира на старост, укључујући и репроматеријал.

1.1.2.2. Посуде

ПОСУДА је заједнички појам за контејнере и саксије

САКСИЈА је посуда за размножавање квадратног или кружног пресека, ширине 5-13cm и запремине мање од 2 литра.

КОНТЕЈНЕР је врста посуде запремине 2 литра или већа.

СЕТ КОНТЕЈНЕРИ су мале посуде које су заједно на истој основи и имају стандардне димензије. Обично се користе за производњу сетвом семена и резницама.

1.1.2.3. Делови биљке

КОРЕНОВ ВРАТ је део између основе надземног дела и вршног дела корена, обично светлије боје од стабла, осим код ораха код ког је обрнуто.

КРУНА је надземни део саднице и треба да буде добро развијена, симетрична са једним правим терминалним изданком као наставком стабла. Дрвеће калемљено у круну, лоптасте и жалосне (висеће) форме су изузеци који се формирају без доминантног терминалног изданка. Да би се уздигла круна могуће је уклањање доњих грана зависно од врсте/култивара.

1.1.2.4. Размножавање и формирање

ОДЕЉЦИ ЗА РАЗМНОЖАВАЊЕ су делови расадника у којима се врши сетва семена и/или примењују неке од метода вегетативног размножавања (резнице, калемљење, полагање, деоба бокора, загртање...)

БИЉКА ИЗ КУЛТУРЕ ТКИВА је произведена у стерилним условима и на вештачким супстратима.

МАТИЧЊАК је део расадника у коме се гаје биљке за потребе узимања пропагула или за поједине методе вегетативног размножавања (полагање, деоба бокора, загртање...).

СЕЈАЛИШТЕ је део одељка за размножавање (на отвореном или у заштићеном простору) у коме се сетвом семена добијају сејанци.

ОЖИЛИШТЕ је део одељка за размножавање у коме се на отвореном простору добијају ожиљенице зрелих резница, а у заштићеним објектима зелене и полузреле ожиљенице.

ПРОПАГУЛА је орган, део биљке који служи за размножавање: семе, резнице, племка, експлант у култури ткива...

ПОДЛОГА је 1- или 2-годишња дрвенаста биљка која се користи при калемљењу. Може да буде генеративна (сејанац, подрезани сејанац, пресађени сејанац) или вегетативна (ожиљеница, ожиљена положеница).

ОДЕЉЦИ ЗА ФОРМИРАЊЕ (ШКОЛЕ) - делови расадника у којима се, сходно типу, обликују основни делови саднице (стабло, круна, корен) различитим техникама гајења. Број пресађених представљен је бројем школа.

1.1.2.5. Остали појмови

ТАКСОН је заједнички појам за врсте, сорте и култиваре.

РОЗЕТА је основа стабљике зељастих перена између стабла и корена одакле се развијају изданци и коренови.

Петојезични речник основних термина за УКРАСНЕ САДНИЦЕ:

ENGLISH	FRANÇAIS	NEDERLANDS	DEUTSCH	СРПСКИ
Autumnally potted plant	Plante mise en conteneur en automne	Herfst gepot	Herbst eingetopft	Садница пресађена у посуду ујесен
Bare root plant	Plante à racines nues	Wortelgoed	Wurzelnackte	Садница без бусена
Branch	Branche	Tak	Trieb	Грана
Break	Ramification	Tak vanuit basis	Grundtrieb	Изданак
Budded Rose plant	Rosier greffé	Geoculeerde roos	Okulierte Rose	Окулиране руже
Burlap	Tontine	Gaaslap	Ballentuch	Јутана тканина
Bushy	Buissonnant	Struikvorm	Strauchform, büschig	Жбунасти облик
Collar	Collet	Wortelhal	Wurzelhal	Коренов врат
Container grown	Cultivée en conteneur	Container gekweekt	Container kultiviert	Раст у контејнеру
Crown	Souche (plantes vivaces)	Stroonk (vaste plant)	Strunk (Staude)	Розета перена
cvs.	cvs.	cvs.	cvs.	култивари (сорте)
Deciduous	à Feuilles caduques	Bladverliezend	Laubabwerfend	Листопадан
Evergreen	à Feuilles persistantes	Bladhoudend	Immergrün	Зимзелен
Feathered tree	Baliveau ramifié	Geveerde boom	Stammbüsche	перасте саднице
Freshly potted plant	Plante mise en conteneur peu de temps avant d'être commercialisée	Vers gepot	Frisch eingetopft	Свеже пресађена биљка
Graft (a)	Grefte	Ent	Edelreis	Калем
Graft (to)	Grefter	Enten	Propfen	Калемљење
Hardwood cutting	Bouture de bois sec	Winterstek	Steckholz	Зрела резница
Head	Couronne	Kroon	Krone	Круна
Hedging plant	Plante de haies (chantier de paysage)	Haagplantsoen	Heckenpflanze	Биљка за живу ограду
Herbaceous perennial	Plante vivace	Vaste plant	Staude	Перене (зељасте)
Lateral	Branche latérale	Zijtak	Seitentrieb	Бочни изданци
Lattice pot	Pot-panier	Mandjes pot	Gittertopf	Решеткасте посуде
Layer	Marcotte	Aflegger	Ableger	ожиљена положеница
Leader	Flèche	Hoofdscheut	Leittrieb	Један доминантан моноподијалан изданак - лидер
Light whip	Jeune baliveau	Spil (1-jarig)	Leichter Heister	Шибa једанпут пресађена
Liner	Jeune plant à recultiver	Plantgoed	Jungpflanze	Репроматеријал
Medium	Substrat	Grondmengsel	Substrat	Супстрат
Multistem	Cépée	Boom met meerdere stammen	Mehrstämmig	Садница са више стабала
Plug	Alvéole	Plug	Jungpflanze aus Kulturplatte	Саднице из сет контејнера
Plug tray	Plaque alvéolée	Stekplaat	Kulturplatte	Сет контејнер
Pot	Godet, pot	Pot	Topf	Саксија (посуда мања од 2 L)
Pot grown plant	Plante cultivé en godet	Potplant	Mit Topfballen	биљка у посуду
Pyramid tree	Arbre pyramidal	Piramide gekweekt	Pyramidenform	пирамидална форма
Rootball	Motte	Kluit	Ballen	Бусен
Rootballed plant	Plante en motte	Plant met kluit	Pflanze mit Ballen	садница са бусеном
Rootballed plant with wirebasket	Plante en motte grillagée	Plant met kluit in ijzergaas	Mit Drahtballen	садница са бусеном у жичаној мрежи
Rootstock/understock	Porte-grefte	Onderstam	Veredlungsunterlage	Подлога (за калемљење)
Scion	Greffon	Greffel	Reiser	Племка
Shrub	Touffe	Struik	Strauch	Жбун
Softwood cutting	Bouture herbacée	Zomerstek	Krautartig Steckling	зелена резница
species	species	species	species	врста
Specimen/solitaire	Solitaire	Solitaire	Solitär	Садница изнад стандарда
Standard Rose Tree	Rosier tige	Stamroos	Stammrose	Ружа стабланица
Standard tree	Arbre tige	Stamboom, hoogstam	Hochstamm	Стандардна садница
Stock plant	Stolon	Moerplant	Mutterpflanze	матична биљка; подлога за калемљење
Transplant (a)	Plant repiqué	Verplante zaailing	Verpflanzte Sämling	Пресађеница
Transplant (to)	Repiquer, transplanter	Verplanten	Verpflanzen	Пресађња
Undercut seedling	Semis soulevé	Afgepende zaailing	Sämling, unterschnitten	Подрезани сејанци
Young plant	Jeune plant	Plantgoed (1-jarig)	Jungpflanze (1-jährig)	Младица (једногодишња садница)
Weaned	Acclimatisé (in vitro)	Afgehard (in vitro)	Abgehärte Meristem Pflanze	Акклиматизоване саднице произведене <i>in vitro</i>
Whip	Baliveau	Spil	Heister	Шибa
Wirebasket	Panier grillagé	Draadverpakking	Drahtballierung	Жичана корпа

ВОЋНЕ САДНИЦЕ:

Bush fruit tree	Gobelet	Lage vruchtboom	Niedrige Obstbaum	биће преведено уколико чланови УПХС налазе да је потребно
Cane	Un éclat	Wortelscheut	Wurzelausläufer	
Feathered fruit tree	Baliveau fruitier	Geveerde vruchtboom	Stammbüsche	
Maiden	Scion	Veredeling (1-jarig)	Veredlung (1-jährig)	
Pyramid fruit tree	Quenouille ou fuseau	Piramide vruchtboom	Pyramidenform	
Soft Fruit	Petits Fruits	Zacht fruit	Beerenobst	
Top Fruits	Arbres fruitiers	Fruitbomen	Obstbäume	
Trained forms:	Formes palissés:	Boomvormen:	Baumforme:	
Horizontal cordon	Cordon horizontal	Horizontaal cordon	Horizontale Schnur	
with one arm	à 1 bras	met 1 arm	mit 1 Arm	
with two arms	à 2 bras	met 2 armen	mit 2 Ärme	
Oblique palmette	Palmette oblique	Schuine palmet	Schräge Palmette	
single-stage	à 1 étage	met 1 etage	mit 1 Etage	
two-stage	à 2 étages	met 2 etages	mit 2 Etagen	
Single U	U simple	Enkele U-vorm	Einzel U-förmig	
Double U	U double	Dubbele U-vorm	Doppelt U-förmig	
Two stage double U	Palmette candelabre à 4 branches	Kandelaar vorm met 4 takken	Doppelt U-förmig in 2 Etagen	
Horizontal espalier	Palmette à branches horizontales	Horizontale leiboom	Horizontale Spalierbaum	
Fan	Eventail	Waaier vorm	Fächerförmig	

1.1.3. Ознаке (симболи)

За објашњења погледати поглавље 1.1.2.

ЗА РЕПРОМАТЕРИЈАЛ ЗИМЗЕЛЕНИХ И ЛИСТОПАДНИХ ВРСТА (укључујући и четинаре)

1.1.3.1. Сејанци гајени на отвореном

1/0 - једногодишњи сејанац

1/x0- једногодишњи сејанац пресађен у фази котиледона

1/u - једногодишњи подсечен сејанац

2/0 - двогодишњи сејанац

1/1 - двогодишњи пресађени сејанац

1/2 или 2/1 - трогодишњи пресађени сејанац

(после прве или друге године)

2/2 - четворогодишњи пресађени сејанац

1.1.3.2. Ожиљенице резница

0/1 - једногодишње ожиљенице зрелих (зимских) резница

0/1/0 - једногодишња ожиљеница зелене или полузреле резнице

0/2/0 - двогодишња непресађена ожиљеница зелене или полузреле резнице

0/1x0 - једногодишња пикирана ожиљеница зелене или полузреле резнице

0/1/1 - двогодишња пресађена ожиљеница зелене или полузреле резнице

0/1/2 или 0/2/1 - трогодишња пресађена ожиљеница зелене или полузреле резнице

1.1.3.3. Калемљене биљке

x/1/0 - једногодишњи летњи калем

x/1/1 - двогодишњи пресађени летњи калем

x/0/1 - једногодишњи зимски калем

x/0/2 - двогодишњи непресађени зимски калем

x/2/0 - двогодишњи непресађени калем

1.1.3.4. Ожиљенице добијене дељењем, полагањем, загртањем или коренским резницама

-/1/0 - једногодишње непресађене ожиљене положенице

-/2/0 - двогодишње непресађене ожиљене положенице

-/1/1 - двогодишње пресађене ожиљене положенице или коренске резнице

РЕПРОМАТЕРИЈАЛ У САКСИЈАМА ИЛИ СЕТ КОНТЕЈНЕРИМА

1.1.3.5. Примери:

1/0 А5 - једногодишњи сејанци из сет контејнера са ћелијама пречника 5cm

0/1/0 А5 - једногодишња ожиљеница из сет контејнера пречника 5cm

0/1/1 Р9 - двогодишња пресађена ожиљеница у саксији ширине 9cm

РЕПРОМАТЕРИЈАЛ ИЗ КУЛТУРЕ ТКИВА

1.1.3.6. Репроматеријал, добијен директно из лабораторије

ТС 1: - in vitro репроматеријал у теглици = репроматеријал у иницијалној фази развоја корена

ТС 2: - in vitro репроматеријал ван агара = репроматеријал ван теглице, спреман за аклиматизацију у условима миста или фогинга у заштићеним објектима

ТС 3: - in vitro добијен ожиљен и аклиматизован репроматеријал

1.1.3.7. Репроматеријал добијен у култури ткива, после гајења у растилишту

ТС/0/1: - годину дана гајења после изношења из лабораторије

ТС/1/1 или ТС/0/2: - две године гајења после изношења из лабораторије

1.1.1.4. Објашњење ознака (симбола)

ПОСЕБНЕ ОЗНАКЕ:

Бројеви се уобичајено одвајају са "/". Поред тога може се користити и симбол "+".

Пример: 1/0 или 1+0, 2/1 или 2+1.

1.1.1.4.1. **Сејанци:** Први број означава године гајења у одељку за размножавање (сејалишту). Други број означава године након прве пресађе (на отвореном пољу или у саксије). Знак "х" испред другог броја означава да је сејанац био пресађен одмах након клијања у фази котиледона (пикиран). Знак 'U' након другог броја означава да сејанац остао на истом месту-није пресађен али је извршено резивање корена.

1.1.1.4.2. **Ожиљенице:**

Репроматеријал добијен ожиљавањем резница означава се "О" као првим бројем. Други број означава време трајања ожиљавања након побадања резнице (у ожилишту). Трећи број означава године раста у расаднику након прве пресађе (на отвореном пољу или у посуде). Ознака "х" између другог и трећег броја означава да је ожиљеница пресађена у току исте сезоне када је резница и кројена.

1.1.1.4.3. **Калемљени репроматеријал**

Ознака за репроматеријал добијен калемљењем почиње знаком "Х"; следи број који означава године проведене у одељку за размножавање након калемљења. Трећа ознака се односи на године након прве пресађе (на отвореном пољу или у посуде)

1.1.1.4.4. **Репроматеријал добијен полагањем или деобом:**

Положенице се означавају "-" као првом ознаком. Број који следи означава време пре одвајања од матичне биљке. Друга бројка означава године након прве пресађе (на отвореном пољу или у посуде)

РЕПРОМАТЕРИЈАЛ У САКСИЈАМА ИЛИ СЕТ КОНТЕЈНЕРИМА

1.1.1.4.5. Саднице гајене у саксијама означавају се словом "Р" (од речи rot- саксија) иза које се пише број.

1.1.1.4.6. Саднице гајене у сет контејнерима означавају се словом "А" иза које се пише број.

1.1.1.4.7. Број који следи иза ознака "Р" и "А" односи се на пречник или ширину саксије односно ћелије сет контејнера.

КУЛТУРА ТКИВА

1.1.1.4.8. Репроматеријал добијен културом ткива означава се словима "ТС" (tissue culture - култура ткива)

1.1.1.4.9. Репроматеријал који се ставља на тржиште директно из лабораторије за културу ткива, иза ознаке "ТС" носи и број који означава старост репроматеријала

1.1.1.4.10. Продаја репроматеријала добијеног културом ткива након аклиматизације у расаднику: У овим случајевима користе се ознаке као код ожиљеница, осим што се ознака "0" замењује ознаком "ТС".

2. УКРАСНЕ ДРВЕНАСТЕ ВРСТЕ

2.1. Репроматеријал

2.1.1. Посебни захтеви (општи захтеви су дати у прилогу 1.1)

2.1.1.1. Репроматеријал мора бити означен у складу са стандардним ознакамама (погледати поглавље 1.1.3 и 1.1.1.4)

2.1.1.2. За детаљнији опис репроматеријала жбуња препорука је да се назначи број изданакa минималне дужине (погледати поглавље 2.2). Ако нема детаљног описа, репроматеријал жбуња мора имати макар један јак изданак минималне дужине.

2.1.1.3. Врат корена код подлога мора бити прав без јачих закривљења. Код старијих подлога за лишћаре, летораста из претходне вегетације морају бити бар 20 cm дужине.

2.1.1.4. Једногодишње подлоге морају имати минималан пречник кореновог врата 3mm а неколико година старе подлоге 4 mm.

2.1.1.5. Сејанци (генеративне подлоге) са подрезаним кореном морају имати јак главни корен и бочне коренове који не би требало да почињу ниже од 8 cm испод врата корена.

2.1.1.6. Сејанаци (генеративне подлоге) са подрезаним кореном код којих је подрезивање вршено у сетвеним лејама, могу имати и бочне коренове почињу ниже од 8 cm испод врата корена.

2.1.1.7. Ожиљена положеница мора имати најмање три препознатљива зачетка корена.

2.1.1.8. Репроматеријал добијен културом ткива мора бити обележен са „ТС“.

2.1.2. Величине по класама

2.1.2.1. Репроматеријал гајен у саксијама:

Класа:	Примери:
ниски/компактни (ширина у cm)	
6-8	<i>Berberis candidula</i>
8-10	<i>Spiraea jap.</i> 'Little Princess'
10-12	<i>Abies balsamea</i> 'Nana'
12-15	<i>Picea abies</i> 'Little Gem'
високи (интензивног раста) (висина у cm)	
15-20	<i>Hedera helix</i> 'Arborescens'

20-25	<i>Cornus alba</i> 'Sibirica'
25-30	<i>Jun. media</i> 'Mint Julep'
30-40	<i>Thuja occ.</i> 'Pyr. Compacta'
40-50	

2.1.2.2. Репроматеријал гајен на отвореном:

Класа:	Примери:
ниски/компактни (ширина у cm)	
6-10	<i>Andromeda polifolia</i>
10-15	<i>Kalmia latifolia</i>
15-20	<i>Pieris japonica</i> cvs
	<i>Cham. obtusa</i> 'Nana Gracilis'
	<i>Picea abies</i> 'Ohlendorffii'
средње велики (ширина или висина у cm)	
15-20	<i>Enkianthus campanulatus</i>
20-25	<i>Hibiscus syriacus</i> cvs
25-30	<i>Syringa microphylla</i> 'Superba'
30-40	<i>Jun. media</i> 'Blauw'
	<i>Tsuga canadensis</i>
високи (интензивног раста) (висина у cm)	
20-30	<i>Cornus alba</i> cvs
30-45	<i>Weigela</i> 'Bristol Ruby'
45-60	<i>Cham. laws.</i> 'Columnaris'
60-80	<i>Taxus cuspidata</i> 'Hicksii'
	<i>Thuja occ.</i> 'Pyr. Compacta'

Уколико се репроматеријал жбуња детаљно описује број издањака минималне дужине означава се на следећи начин: ознака - 2/3, -3/4, -4/5, - 5/6... значи (2 од 3, 3 од 4...)

2.1.2.3. Подлоге

Класа:	Пречник кореновог врата (ø у mm)
Листопадне и зимзелене врсте	
1/0	3/5
	5/7
	7/9
	9/11
1/1	4/6
	6/8
	8/10
	10/12
Четинари	
1/1 или 2/1	4/6
	6/8
	8/10
	10/12

2.1.3. – Паковање и везивање

Репроматеријал за продају се пакује у бунтове од 10, 25, 50 или 100 биљака, зависно од варијетета, брзине раста итд. уз обезбеђивање добрих услова влажности.

2.2.: МЛАДИЦЕ И ПРЕСАЂЕНИЦЕ за тржиште пејзажног уређења

2.2.1. Посебни захтеви (општи захтеви су дати у прилогу 1.1)

2.2.1.1. Младице и пресађенице морају бити описане у складу са стандардним ознакама иза којих стоји назнака величине (погледај поглавља 1.1.3 и 1.1.1.4)

2.2.2. Величине по групама

Група	висина у см:	примери:
листопадно жбуње		
мало/средње	15-30 30-50	<i>Amelanchier</i> <i>Ribes sang</i> <i>Berberis thunb</i> <i>Rosa</i> (из семена) <i>Colutea arb</i> <i>Rubus frutic.</i> <i>Genista tinct</i> <i>Vaccinium sp.</i>
средње	20-40 40-60	<i>Caragana arb.</i> <i>Ligustrum vulg.</i> <i>Cornus sang.</i> <i>Lonicera tat. xyl.</i> <i>Corylus av.</i> <i>Malus communis</i> <i>Crataegus mon.</i> <i>Rhamnus</i> <i>Hippohae</i> <i>Sambucus</i> <i>Ilex aquif.</i> <i>Viburnum</i>
листопадно дрвеће		
средње	30- 50 50- 80 80-120 120-150	<i>Aesculus, Prunus, Castanea</i> <i>Quercus</i> <i>Fagus</i> <i>Sorbus</i> <i>Juglans</i> <i>Tilia</i>

ВИСОКО	40- 60 60- 80 80-100 100-140 140-180	<i>Acer</i> <i>Populus</i> <i>Alnus</i> <i>Robinia</i> <i>Betula</i> <i>Salix</i> <i>Carpinus</i> <i>Ulmus</i> <i>Fraxinus</i>
четинари		
средњи	8-12 12-20 20-30 30-50	<i>Jun. communis</i> <i>Abies</i> <i>Cedrus</i> <i>Ginkgo</i> <i>Taxus</i> <i>Pinus mugo etc.</i>
ВИСОКИ	15- 25 25- 40 40- 60 60- 80 80-120	<i>Chamaecyparis</i> <i>Larix</i> <i>Picea</i> <i>Pinus</i> (високог раста) <i>Pseudotsuga</i> <i>Thuja</i>

2.3. Саднице голог корена

2.3.1. Посебни захтеви (општи захтеви су дати у прилогу 1.1)

2.3.1.1. Све саднице са голим кореном транспортују се у бунтовима. Приликом сваког транспорта садница са голим кореном, мора се водити рачуна да не дође до сушења корена.

2.3.1.2. За саднице жбунова једанпут пресађених, жбунова и садница за живу ограду, мора бити означен број грана и висина.

2.3.1.3. **Жбунови** треба да су пресађени и орезивани током гајења. Жбунови једанпут пресађени и саднице за живе ограде су снажне младице најмање 2 године старе из прве школе.

2.3.1.4. Зависно од раста и врсте/култивара, морају имати најмање 2 или 3 гране и величине чија је спецификација дата у прилогу 2.3.2. Жбунови једанпут пресађени се класификују у неколико група са одређеним минималним бројем грана за одређену величину. Жбунове једанпут пресађене са мањим бројем грана од назначеног, не треба продавати.

2.3.1.5. **Пирамида** је облик у којој се могу гајити неке врсте/култивари дрвећа. Жбунасте саднице пирамидалног раста морају да имају јак централни лидер и најмање три јаке бочне гране, зависно од таксона.

2.3.1.6. **Пузавице** се морају гајити у посудама (саксијама или контејнерима), погледати поглавље 8. Изузетак: *Parthenocissus quinquefolia* и *Parthenocissus quinquefolia 'Engelmanni'*, које могу бити гајени на отвореном и продавати се са голим кореном.

2.3.2. Величине по групама

Жбунови		Примери: (*= изузеци)
компактни		
минимални број грана са дужинама у см:		
жбун једанпут пресађен са 3 гране	25- 40	<i>Deutzia gracilis/kalmiaefl.</i>
	40- 70	<i>Ligustrum vulg. 'Lodense'</i>
жбун са 4 гране	20- 30	патуљасте култивари рода <i>Philadelphus</i>
	30- 40	<i>Rosa nitida</i>
	40- 60	<i>Salix purpurea 'Nana'</i>
са 5 грана	60- 80	патуљасте култивари <i>Spiraea jap. 'Little Princess'</i>
		патуљасте култивари рода <i>Weigela</i>
ниски		
жбун једанпут пресађен са 3 гране	25- 40	<i>Berberis vulgaris/wilsonae</i>
	40- 70	<i>Cotoneaster acutifolius</i>
	70- 90	<i>Ligustrum obt. regelianum</i> <i>Lonicera coerulea</i>
жбун са 4 гране	20- 30	<i>Lonicera xyl. 'Clavey's Dwarf'</i>
	30- 40	<i>Potentilla fruticosa/cvs.</i>
	40- 60	<i>Salix repens cvs.</i>
са 5 грана	60-80	<i>Spiraea bum. 'Froebelii'/trilobata</i> <i>Stephanandra incisa 'Crispa'</i> <i>Symphoricarpos chen. 'Hancock'</i>

средњи		
жбун једанпут пресађен са 2 гране	25- 40	* <i>Acer ginnala</i>
	40- 70	<i>Amelanchier leavis/</i> -'Ballerina'
	70- 90	<i>Berberis thunbergii</i>
жбун са 3 гране	30- 40	* <i>Caragana arborescens</i>
	40- 60	<i>Chaenomeles</i> (из семена)
	60- 80	<i>Cornus mas</i>
	80-100	<i>Corylus maxima/purpurea</i>
	100/+	<i>Cotoneaster multiflora/</i> -cvs.
* са 4 гране	100/+	<i>Crataegus</i> (из семена) * <i>Deutzia magnifica</i> <i>Eleagnus cvs.</i> <i>Euonymus europaeus</i> * <i>Forsythia intermedia</i> cvs. <i>Hippophae</i> cvs. * <i>Holodiscus discolor</i> * <i>Laburnum</i> (из семена) <i>Lonicera species</i> <i>Mahonia aquifolium</i> cvs. * <i>Malus species</i> * <i>Prunus species</i> * <i>Pyrus species</i> <i>Rhamnus species</i> <i>Rhus species</i> <i>Ribes aureum/</i> -cvs. * <i>Rosa species</i> (из семена) <i>Rubus odoratus</i> средњи култивари и врсте рода * <i>Salix</i> <i>Sambucus canadensis</i> cvs. * <i>Sorbaria species</i> * <i>Syringa species</i> (из семена) <i>Tamarix species</i>
снажни		
жбун једанпут пресађен са *2 гране	40- 70	* <i>Amelanchier species</i> (из семена)
	70- 90	<i>Aronia species</i>
са 3 гране	40- 70	* <i>Cornus alba/sanguinea</i> cvs.
	70- 90	* <i>Corylus avellana</i>
жбун са 4 гране	40- 60	* <i>Cotoneaster species</i> (из семена)
	60- 80	<i>Deutzia scabra</i> cvs.
	80-100	<i>Kerria japonica /</i> cvs.
са 5 грана	100/+	<i>Kolkwitzia amabilis</i> снажни култивари рода <i>Philadelphus</i> <i>Ribes sanguineum</i> cvs. снажни култивари и врсте рода * <i>Salix</i>

		снажни култивари рода * <i>Spiraea</i> <i>Stephanandra incisa</i> * <i>Symphoricarpus</i> species/cvs. <i>Syringa chinensis</i> cvs. * <i>Viburnum</i> species (из семена) снажни култивари рода <i>Weigela</i>
за следеће врсте/култиваре жбунова узима се мин. број грана без њихове дужине		
	2 гране 3-4 гране 5-7 грана 8/+ грана	<i>Hydrangea paniculata</i> cvs. <i>Laburnum wat. 'Vossii'</i> <i>Prunus serr. 'Amanogawa'</i> <i>Prunus triloba</i> <i>Rhus typhina 'Dissecta'</i> <i>Syringa</i> species/cvs. <i>Viburnum opulus</i> cvs.
врсте за живе ограде		
минимални број грана са дужинама у см:		
жбун једанпут пресађен са 3 гране	30- 50	<i>Ligustrum iboleum</i>
	50- 80	<i>Ligustrum ovalifolium</i>
са 5 грана	50- 80	<i>Ligustrum vulgare</i> /cvs.
жбун са 6 грана	40- 60	<i>Ribes alpinum</i> /cvs.
	60/+	
са 8 грана	80-100	
	100/+	
пирамидални облици		
минималан број латералних изданака	укупна висина у см:	
3 изданка	80-100	<i>Crataegus laevigata</i> cvs.
5 изданака	100-125	<i>Malus</i> cvs.
	125-150	<i>Prunus serr.</i>
7 изданака	150-200	'Kiku-shidare-zak.'
пузавице		
минимални број грана са дужинама у см		
3	125	<i>Parthenocissus</i>

2.3.3. Паковање и везивање

2.3.3.1. Жбунови једанпут пресађени се пакују 10 садница по бунту

2.3.3.2. Жбунови се пакују 5 садница по бунту

2.3.3.3. Пузавице се пакују 10 садница по бунту

2.4. Балиране саднице

2.4.1. Посебни захтеви (општи захтеви су дати у прилогу 1.1)

2.4.1.1. За саднице гајене у контејнерима погледати захтеве у поглављу 2.7. Саднице гајене у контејнерима морају бити назначене.

2.4.1.2. Саднице зимзелених лишћара морају се правилно пресађивати, најмање сваке треће године. Морају се гајити на довољном растојању и морају се водити са бусеном или гајити у контејнерима. Додатна земља се не сме додавати накнадно, осим земље која се одвојила од бусена приликом вађења којим се учврсти бусен.

2.4.1.3. Саднице зимзелених лишћара изнад стандарда морају се пресађивати сваке треће године и гајити на екстра широким просторима. Морају се водити са бусеном или у контејнерима. Саднице зимзелених лишћара којима се мери ширина морају имати избалансиране гране.

2.4.1.4. Сортирање треба радити у односу на величине; за обележавање величина, користе се различите боје као што је назначено у даљем тексту.

2.4.1.5. За врсте/култиваре са снажним лидером, горња граница мерења висине је половина вршног летораста.

2.4.2. Величине по групама

Жбуње		
висине или ширине у cm са бојама за означавање		
ниски/компактни		
10-15	50-60 жута	125-150 плава
15-20 плава	60-70 црвена	150-175 црвена
20-25 жута	70- 80 бела	175-200 жута
25-30 црвена	80-100 жута	200-225 плава
30-40 бела	100-125 бела	225-250 бела
40-50 плава	за висине изнад 250 cm, распон је 50 cm, изнад 400 cm је 100 cm	
средње величине		
15-20 плава	60-80 црвена	150-175 црвена
20-30 жута	80-100 жута	175-200 жута
30-40 бела	100-125 бела	200-225 плава
40-60 плава	125-150 плава	225-250 бела
	За висине изнад 250 cm, распон је 50 cm, изнад 400 cm је 100 cm	
снажне, високе		
20-30 жута	60-100 црвена	200-250 плава
30-40 бела	100-150 бела	250-300 жута
40-60 плава	150-200 црвена	300-400 плава
	изнад 400 cm распон је 100 cm	

2.4.2.1. Саднице изнад стандарда

За ову врсту садница може иза означене висине бити додата ширина.

2.4.2.2. Број грана означава се на следећи начин:

број грана	2	3 до 4	5 до 7	8 до 12
ознаке	2	3/4	5/7	8/12

2.4.2.3. Покривачи тла означавају се ширином у см и разврставају у следеће групе:

10 -15	30-40
15 -20	40-50
20 - (25)	50-60
(25) - 30	60-80

2.4.2.4. Жбунасте стаблашице означавају се висина стабла у см и разврставају у следеће групе:

40	125
60	150
80	200
100	

2.5. Рододендрони, азалеје, ерике, калуне

2.5.1. Посебни захтеви (општи захтеви су дати у прилогу 1.1)

2.5.1.1. За биљке гајене у посудама погледати поглавље 2.7. Ако су биљке гајене у посудама то мора бити назначено.

2.5.1.2. Саднице рододендрона висине до 60 cm морају се пресађивати бар сваке друге године, а оне између 60-100 cm бар сваке треће. Азалеје се морају пресађивати бар сваке друге године.

2.5.1.3. Саднице морају имати цветне пупољке и транспортују се са бусеном, који мора бити компактан и чврст. Зависно од култивара, бусен мора бити увезан.

2.5.1.4. Унутарврсни таксони рододендрона и азалеја без или са неколико цветних пупољака морају бити назначене као "саднице без цветних пупољака". Ово не важи за ниво врсте.

2.5.1.5. Биљке добијене у култури ткива требало би обележавати са 'ТС' прве три године након аклиматизације.

2.5.1.6. Саднице рододендрона изнад стандарда морају се пресађивати сваке треће или четврте године, зависно од варијетета и услова земљишта.

2.5.1.7. Саднице, карактеристично за врсту или култивар, морају бити разгранате, са листовима и са доста цветних пупољака. Морају се испоручивати са заштићеним и обезбеђеним бусеном. Висина и ширина саднице мора бити назначена.

2.5.1.8. Ерике обухватају врсте из родова *Calluna*, *Daboecia* и *Erica*. Морају се пресађивати сваке године.

2.5.1.9. Старост садница се мора назначити.

2.5.1.10. За саднице рододендрона и азалеја изнад стандарда: висина и ширина за обе групе мора бити прописана

2.5.2 Величине по групама

Рододендрони:			
ниски/компактни и средње велики			
висине или ширине у cm:			
10-15	25-30	50-60	80-90
15-20	30-40	60-70	90-100
20-25	40-50	70-80	100-120
снажни			
30-40	70-80	120-140	200-225
40-50	80-90	140-160	225-250
50-60	90-100	160-180	250-275
60-70	100-120	180-200	275-300
за висине изнад 300 cm, распон је 50 cm			
Азалеје, листопадне			
висине у cm:			
30-40	60-70	100-125	175-200
40-50	70-80	125-150	200-250
50-60	80-100	150-175	250-300
Јапанске азалеје			
ширина у cm:			
15-20	30-40	60-70	90-100
20-25	40-50	70-80	100-120
25-30	50-60	80-90	120-140

2.6. Четинари

2.6.1. Посебни захтеви (општи захтеви су дати у прилогу 1.1)

2.6.1.1. За гајење садница у посудама или контејнерима погледати поглавље 2.7. Ако се саднице производе у контејнерима то мора бити јасно означено.

2.6.1.2. Четинарске саднице треба да се пресађују или да им се орезује корен сваке две године. Ако су орезане у другој години, морају се пресађити најкасније до четири године. Транспорт садница мора да се обезбеди уз добро балиран корен. Изузеци су врсте/култивари који се уобичајено продају без бусена као неколико пута пресађене.

2.6.1.3. Приликом вађења не сме се додавати додатна земља, односно земља мора да чврсто и компактно чини балу.

2.6.1.4. Зависно од врсте/култивара и хабитуса четинари морају бити покривени густим гранама од нивоа тла. Љуспасти четинари морају бити прописно резивани и неговани. Четине морају бити боје која је типична за варијетет.

2.6.1.5. Високи усправни четинари морају бити покривени гранама до последњег једногодишњег изданка а дужина тог изданка мора да буде у складу са хабитусом читаве биљке. Усправне форме четинара морају имати један лидер (један доминантан избојак). Изузеци: Врсте за живе ограде и жбунасте форме *Taxus*, *Thuja* итд.

2.6.1.6. Усправне компактне форме четинара, попут *Picea glauca 'Conica'* не смеју имати више од једног лидера.

2.6.1.7. Четинарске саднице изнад стандарда морају бити пресађене најмање сваке 4 године. У посебним условима могу бити продате пет година после пресађења. У таквим случајевима мора бити означено.

2.6.1.8. Четинарске саднице изнад стандарда морају бити гајене на адекватном растојању. Морају бити испоручене са чврстим и компактним бусеном.

2.6.1.9. Саднице за живе ограде морају бити са густим гранама и прописано орезане током формирања.

2.6.2. Величине по групама

2.6.2.1. Величине треба да су у складу са распонима који се обележавају одређеним бојама, као што је назначено у овом поглављу.

2.6.2.2. За врсте/култиваре са снажним лидером, горња граница мерења висине је половина вршног летораста. Примери: *Pseudotsuga*, *Picea omorika* итд.

2.6.2.3. За четинаре, изнад стандарда поред висине треба навести и ширину.

Патуљасте и жбунасте четинари					
ниски/компактни					
висина или ширина у cm:	ознака:	висина или ширина у cm:	ознака:	висина или ширина у cm:	ознака:
12-15		40-50	плава	90-100	плава
15-20	плава	50-60	жута	100-125	бела
20-25	жута	60-70	црвена	125-150	плава
25-30	црвена	70-80	бела	150-175	црвена
30-40	бела	80-90	жута	175-200	жута
		изнад 200 размак је 50 cm			
Четинари, усправног раста					
средње високи					

висина у см:	ознака:	висина у см:	ознака:	висина у см:	ознака:
30-40	бела	80- 90	жута	175-200	жута
40-50	плава	90-100	плава	200-225	плава
50-60	жута	100-125	бела	225-250	бела
60-70	црвена	125-150	плава	250-275	жута
70-80	бела	150-175	црвена	275-300	црвена
високи					
40- 60	плава	100-125	бела	200-250	плава
50- 60	жута	125-150	плава	250-300	жута
60- 80	црвена	150-175	црвена	300-350	плава
80-100	жута	175-200	жута	350-400	бела

2.7. Саднице у посудама

2.7.1. Посебни захтеви (општи захтеви су дати у прилогу 1.1)

2.7.1.1. Контејнерска садница мора бити означена словом "С" (container) након ког следи број којим је означена запремина контејнера у литрима. На пример: С5 = 5 литара.

2.7.1.2. Садница у саксијама мора бити означене словом "Р" (pot) иза кога је број који означава спољашњу ширину горњег дела квадратне саксије у см. На пример: Р11= саксија ширине 11 см. Облик саксије (кружни или квадратни) мора бити назначен.

2.7.1.3. Величина посуда мора бити сразмерна величини биљке. Контејнером се сматра посуда чија је запремина 2 литра или већа. Саксија је посуда мања од 2 литра.

2.7.1.4. Подразумева се да ће биљке бити гајене у чврстим посудама. У извесним случајевима за потребе тржишта, могу се користити другачије посуде, на пр. полиетиленске врећице, што јасно мора бити назначено.

2.7.1.5 Све величине дате у спецификацији су минималне вредности. Код већих биљака запремина контејнера, облик биљке, број грана итд. мора бити у сразмери са величином биљке. Користити величине дате у поглављима 2.3, 2.4, 2.5, 2.6, 2.8, 2.9, 3.2, 3.3.

2.7.1.6. У препискама, понудама, листама испорука и документацији на посуди у којој је садница мора да стоји назнака запремине контејнера или ширина саксије.

2.7.1.7. Садница у посудама мора се гајити довољно дуго да коренов систем продре кроз супстрат али не и да је превише збијен. У посудама садницу треба гајити бар једну вегетациону сезону али не више од две.

2.7.1.8. Садница треба да буду у чистим посудама. Узимајући у обзир величину посуде и време од пресадње, садница треба да је централно постављена, са добро развијеним кореном, једра и добро заливена, са нивоом супстрата испод обода посуде.

2.7.1.9. Посуда треба да су без корова у супстрату који је без маховина и др.

2.7.1.10. Рододендрони и азалеје " без или са неколико цветних пупољака" (изузев врста или нових култивара) морају бити обележени као "Садница без цветних пупољака". Садница рододендрона добијене у култури ткива мора бити назначене ознаком "ТС" прве три године након аклиматизације.

2.7.1.11. За вресове мора бити назначена старост садница

2.7.1.12. Све биљке морају бити означена тачним називом и адекватно обележене, са ознаком правилно постављеном и прописно причвршћеном уз биљку или забодену у супстрат.

2.7.1.13. У табели која следи дата је конверзија запремине у литрима, у ЕС нормама за пречник посуде (ø) :

запремина у литрима	ES норме (ø)	запремине у литрима:	ES норме (ø)
1	ES 13	4	ES 21
1,5	ES 15	5	ES 24
2	ES 17	7,5	ES 27
3	ES 19		

2.7.2. Спецификација:

2.7.2.1.

Пузавице и пењачице сочних плодова	Ознака саксије и запремина у литрима		Минимална висина надземног дела	Облик	Минимални број грана у доњој трећини	ПРИМЕРИ
	P13	1,5				
Actinidia	P13	1,5	40	Са једним или неколико изданака		A. kolomikta
Akebia	P13	1,5	40	Са неколико изданака	3	A. quinata
Campsis	P13	1,5	60	Са неколико изданака	2	C. radicans
Clematis	P11	1	40	Са неколико изданака	2	C. 'Jackmannii'
Clematis		1,5	60	Са неколико изданака	2	C. 'Jackmannii'
Hedera, снажни		1,5	60	Са неколико изданака	2	H. colchica 'Dentata Variegata'
Hedera, средње	P13	1,5	40	Са неколико изданака	2	H. helix 'Goldheart'
Hydrangea		2	30	Са неколико изданака	2	H. anomala petiolaris
Jasminum	P13	1,5	40	Разгранат облик	3	J. nudiflorum
Lonicera	P13	1,5	60	Са неколико изданака	2	L. per. 'Serotina'
Parthenocissus, снажни		2	60	Са неколико изданака	2	P. quinquefolia
Parthenocissus, средње		1	40	Са неколико изданака	3	P. tricusp. 'Veitchii'
Passiflora	P13	1,5	60	Са неколико изданака	2	P. caerulea
Polygonum (Fallopia)	P13	1,5	60	Са неколико изданака	2	P. aubertii
Pyracantha	P13	1,5	40	Лидер са бочним изданцима		P. 'Orange Glow'
Vitis	P13	1,5	40	Са једним или неколико изданака		V. vinifera 'Purpurea'
Wisteria		2	60	Са једним или неколико изданака		W. sinensis cvs.

За посуде већих запремина изглед биљке мора бити у пропорцији

2.7.2.2.

Четинари	Ознака саксије и запремина у литрима		Минимална висина надземног дела	Облик	Минимални број грана у доњој трећини	ПРИМЕРИ
Abies, средње		3	30	Лидер са бочним изданцима		A. koreana
Cedrus, средње/снажни		3	40	Лидер са бочним изданцима		C. deodara
Chamaecyparis, снажни		2	30	Један лидер покривен гранама до основе		C. laws. 'Columnaris'
		3	40			C. - 'Columnaris'
Chamaecyparis, средње		2	30	Један лидер		C. - 'Ellwoodii'
Chamaecyparis, патуљаста		2	15 ø	Жбунаст облик		C. obt. 'Nana Gracilis'
Cupressocyparis(x), снажни		2	30	Лидер са бочним изданцима		C. leylandii
		3	40	Лидер са бочним изданцима		C. leylandii
Cupressocyparis (x), средње снажни		2	30	Један лидер покривен гранама до основе		C. - 'Castlewellan Gold'
		3	40			C. - 'Castlewellan Gold'
Ginkgo		3	40	Лидер са бочним изданцима		G. biloba
Juniperus, средње снажни, гранају се од основе		3	50	Један лидер		J. scop. 'Skyrocket'
Juniperus, патуљаста		1,5	15 ø	Жбунаст облик		J. squamata 'Blue Star'
Juniperus, полегли/снажни		3	30 ø	Разгранат облик	3	J. media(x)'Pfitzeriana'
Juniperus, полегли/средње		2	20 ø	Разгранат облик	3	J. hor. 'Wiltonii'
Larix		3	20 ø	Лидер са бочним изданцима		L. kaempferi
Metasequoia		3	60	Лидер са бочним изданцима		M. glyptostroboides
Picea, патуљаста		2	15	Жбунаст облик		P. gl. 'Alberta Globe'
		2	20	Жбунаст облик		P. abies 'Nidiformis'
		2	25	Један лидер покривен гранама до основе		P. glauca 'Conica'
Picea, средње/снажни		3	30	Лидер са бочним изданцима		P. pungens cvs.
Pinus, снажни		3	30	Лидер са бочним изданцима		P. sylvestris
Pinus, средње		2	20	Жбунаст облик		P. mugo
Taxus, средње/снажни		3	30	Лидер покривен гранама до основе		T. baccata
Thuja, снажни		2	30	Један лидер покривен гранама до основе		T. plicata cvs.
		3	40			T. plicata cvs.
Thuja, средње снажна		2	15	Један лидер покривен гранама до основе		T. occ. 'Rheingold'

Tsuga, снажни		3	30	Лидер са бочним изданцима		T. canadensis
Tsuga, патуљаста		2	15 ø	Жбунаст облик		T. canadensis 'Nana'

2.7.2.3

Ерике и камелије	Ознака саксије и запремина у литрима		Минимална висина надземног дела	Облик	Минимални број грана у доњој трећини	ПРИМЕРИ
		у				
Azalea, листопадне		3	30	Разгранат облик	4	A. 'Persil'
		7.5	50	Разгранат облик	7	
Azalea, зимзелене		2	20	Жбунаст облик	6	A. 'Mother's Day'
		3	30		8	
		5	40		10	
Camellia		2	20	Један лидер покривен гранама до основе		Camellia jap. cvs.
		3	30		3	
		5	40		5	
Erica/Calluna	P8			Жбунаст облик	6	E. carnea 'Myretoun Ruby'
Rhododendron, hyb. великих цветова		3	20	Разгранат облик	4	
		5	40	Разгранат облик	5	R. 'Gomer Waterer'
		7.5	50	Разгранат облик	6	-
		10	60	Разгранат облик	7	-
		15	70	Разгранат облик	9	-
Rhododendron, патуљаста		2	10	Жбунаст облик	7**	R. impeditum
патуљаста- средње велики		3	20	Разгранат облик	5	R. 'Scarlet Wonder'
		3	25	Жбунаст облик	5	R. russatum
Rh. yakushmanum, компактни		2	15	Разгранат облик	4	Rh. yakushmanum
средњи		3	25	Разгранат облик	5	Rh. 'Morgenrot' Rh. 'Sneezy'
		5	35	Разгранат облик	7**	
хибриди		7.5	40	Разгранат облик	9**	** у доњој половини

За веће саднице, запремина посуде и хабитус биљке морају бити у пропорцији

2.7.2.4

Жбунови, група 1	Ознака саксије и запремина у литрима		Минимална висина надземног дела	Облик	Минимални број грана у доњој трећини	ПРИМЕРИ
Abelia		2	25	Жбунаст облик	3	A. grandiflora(x)
Acer palmatum, мали		2	25 ø	Разгранат облик	2**	A. palm. 'Dissectum'
Acer palmatum, средњи		3	40	Разгранат облик	3	A. - 'Atropurpureum'
Amelanchier		3	50	Разгранат облик	3	A. lamarckii
Aralia		3	40	Један лидер		A. chinensis
Arbutus		2	30	Разгранат облик	2	A. unedo
Artemisia		2	20	Жбунаст облик	3	A. 'Powis Castle'
Arundinaria (see Fargesia)						
Aucuba, снажни		3	25	Жбунаст облик	3	A. japonica
Aucuba, средњи		2	20	Жбунаст облик	3	A. - 'Crotonifolia'
Bambu, снажни (see Fargesia)						
Bambu, средњи (see Fargesia)						
Bambu, патуљаста (see Pleioblastus)						
Berberis, зимзелени снажни		3	40	Жбунаст облик	3	B. stenophylla(x)
Berberis, зимзелени средњи		3	25	Жбунаст облик	3	B. darwinii
Berberis, зимзелени патуљаста		2	20 ø	Жбунаст облик	3	B. candidula
Berberis, листопадни снажни		3	40	Разгранат облик	3	B. ottawensis(x)
Berberis, листопадни средњи		3	30	Разгранат облик	3	B. thunbergii cvs.
Berberis, листопадни патуљаста		2	15	Разгранат облик	3	B. - 'Atropurp. Nana'
Buddleja		3	40	Разгранат облик	3	B. davidii & cvs.
Buxus, средњи		2	20	Жбунаст облик	3	B. sempervirens
Caryopteris		2	25	Разгранат облик	3	C. clandonensis(x)
Ceanothus, средње снажни		2	40	Лидер са бочним изданцима		C. 'Burkwoodii'
Ceanothus, полегли		2	25 ø	Жбунаст облик	2	C. thyrsiflorus repens

Ceratostigma		2	20	Жбунаст облик	3	C. willmottianum
Cercis		3	30	Разгранат облик	3	C. siliquastrum
Chaenomeles		3	30	Разгранат облик	3	C. speciosa & sup. cvs.
Choisya		2	20	Жбунаст облик	2	C. ternata
Cornus, снажни		3	40	Разгранат облик	3	C. alba cvs.
Cornus, средњи		3	40	Разгранат облик	3	C. florida rubra
Cornus, патуљаста	P11	1	15 ø	Са неколико изданака	3	C. canadensis
Cortaderia (Gynerium argenteum)						
Corylopsis, средње снажни		3	40	Разгранат облик	2	C. sin. (willmottiae)
Corylopsis, патуљаста		2	25	Разгранат облик	3	C. pauciflora

Жбунови, група 2	Ознака саксије и запремина у литрима	Минимална висина надземног дела	Облик	Минимални број грана у доњој трећини	ПРИМЕРИ
Corylus	3	40	Разгранат облик	3	C. maxima 'Purpurea'
Cotinus	3	30	Разгранат облик	3	C. coggygria
Cotoneaster, снажни	3	50	Разгранат облик	2	C. watereri(x)
Cotoneaster, средњи	3	40	Разгранат облик	3	C. franchetii
Cotoneaster, снажни полегли	2	25 ø	Разгранат облик	3	C. suecicus 'Skogholm'
Cotoneaster, средњи полегли	2	25 ø	Разгранат облик	4	C. horizontalis
Cotoneaster, полегли споро растући	1.5	20 ø	Разгранат облик	4	C. dammeri
Cytisus, снажни	2	35	Разгранат облик	5	C. scoparius cvs.
Cytisus, средњи	1.5	30	Разгранат облик	5	C. praecox(x)
Cytisus, патуљаста	1.5	15 ø	Разгранат облик	5	C. beanii(x)
Deutzia, снажни	3	40	Разгранат облик	4	D. scabra 'Plena'
Deutzia, средњи	3	25	Разгранат облик	4	D. purpurascens 'Kalmiiflora'
Elaeagnus, снажни	2	30	Разгранат облик	3	E. ebbingei
Elaeagnus, средњи	2	25	Разгранат облик	3	E. pungens 'Maculata'
Escallonia	3	30	Разгранат облик	3	E. 'Donard Seedling'
Euonymus, снажни	3	40	Разгранат облик	3	E. europaeus
Euonymus, средњи	2	25	Разгранат облик	3	E. japonicus

Euonymus, патуљасти		1,5	15 ø	Жбунаст облик	5	E. fortunei cvs.
Exochorda		3	30	Разгранат облик	3	Ex. macrantha(x) 'The Bride'
Fargesia, снажни		3	45	Са неколико изданака	5	F. murielae
Fargesia, средњи		3	30	Са неколико изданака	5	F. - 'Simba'
Forsythia, средњи		3	40	Разгранат облик	3	F. int. 'Spectabilis'
Forsythia, патуљасти		2	20	Разгранат облик	3	F. 'Courtasol'
Gaultheria	P11	1	10 ø	Са неколико изданака	3	G. procumbens
Genista, средњи		1,5	30	Разгранат облик	3	G. tinct. 'Royal Gold'
Genista патуљасти		1,5	20	Жбунаст облик	4	G. lydia , Genista патуљасти
Hamamelis		3	40	Разгранат облик	2	H. mollis
Hebe средње		1,5	20 ø	Жбунаст облик	3	H. rakaiensis
Hebe патуљасти	P11	1	10 ø	Жбунаст облик	3	H. ping. 'Pagei'
Hibiscus		3	30	Разгранат облик	3	H. syriacus cvs.
Hippophae		3	40	Разгранат облик	2	H. rhamnoides
Hydrangea снажни		3	40	Разгранат облик	3	H. paniculata cvs.
Hydrangea средње		2	25	Разгранат облик	3	H. macrophylla(hortensis) cvs.
Hypericum средње снажни		2	30	Жбунаст облик	3	H. 'Hidcote'
Hypericum патуљасти	P9		10	Жбунаст облик	3	H. calycinum
Иех средње снажни		2	40	Лидер покривен гранама до основе		I. aquifolium cvs.
Иех патуљасти		2	20	Разгранат облик	3	I. crenata & cvs.

Жбунови, група 3	Ознака саксије и запремина у литрима	Минимална висина надземног дела	Облик	Минимални број грана у доњој трећини	ПРИМЕРИ	
Kerria, снажни		3	40	Разгранат облик	3	K. japonica ,Kerria, снажни
Kerria, средњи		2	30	Разгранат облик	3	K. - 'Aureovariegata'
Kolkwitzia		3	30	Разгранат облик	3	K. amabilis
Lavandula	P11	1	15	Жбунаст облик	3	L. angustif. 'Hidcote'
Leucothoe		2	25	Жбунаст облик	3	L. walteri 'Rainbow'
Ligustrum		2	30	Разгранат облик	3	L. ovalifolium 'Aureum'
Lonicera, снажни		3	40	Разгранат облик	3	L. tatarica cvs,
Lonicera, патуљасти		2	25 ø	Разгранат облик	4	L. pileata
Magnolia, снажни		3	40	Разгранат облик	3	M. soulangeana
Magnolia, средњи		3	30	Разгранат облик	3	M. stellata

Mahonia снажни		3	25	Један лидер		M. media(x) 'Charity'
Mahonia, средњи		2	20	Разгранат облик	2	M. aquifolium
Olearia		2	25	Жбунаст облик	3	O. haastii(x)
Osmanthus		2	20	Жбунаст облик	3	O. heterophyllus
Pachysandra	P9		10 о	Биљка са неколико изданака	3	P. terminalis
Parrotia		3	40	Лидер са бочним изданцима		P. peresica
Pernettya		2	25	Жбунаст облик	5	P. macronata cvs.
Perovskia		3	30	Разгранат облик	3	P. atriplicifolia
Philadelphus, снажни		3	40	Разгранат облик	3	P. 'Virginal'
Philadelphus, средњи		3	40	Разгранат облик	3	P. 'Belle Etoile'
Philadelphus, патуљаст		2	25	Разгранат облик	4	P. 'Manteau d'Hermine'
Photinia		3	30	Разгранат облик	3	P. fraseri(x) 'Red Robin'
Physocarpus		3	30	Разгранат облик	3	P. opulifolius 'Darts Gold'
Pieris, средње		2	20	Жбунаст облик	3	P. 'Forest Flame'
Pleioblastus, патуљаст		2	15	Са неколико изданака	5	P. humilis var pumilus
Potentilla		3	25	Жбунаст облик	4	P. fruticosa 'Jackman's Variety'
Potentilla, средње		2	20 ø	Жбунаст облик	4	P. - 'Elizabeth'(arbuscula)
Prunus, зимзелени снажни		3	40	Разгранат облик	3	P. laurocerasus
Prunus, зимзелени средње		3	30	Разгранат облик	3	P. lusitanica
Prunus, зимзелени средње пространи		3	30 ø	Разгранат облик	3	P. laur. 'Zabeliana'
Prunus, зимзелени патуљаст		2	20	Разгранат облик	3	P. laur. 'Otto Luyken'
Prunus, листопадни, средње снажни		3	60	Лидер са бочним изданцима		P. cerasifera 'Nigra'
Prunus, листопадни патуљаст		3	30	Разгранат облик	3	P. cistena(x)

Жбунови, група 4	Ознака саксије и запремина у литрима	Минимална висина надземног дела	Облик	Минимални број грана у доњој трећини	ПРИМЕРИ
Pyracantha	1,5	40	Лидер са бочним изданцима		P. 'Orange Glow'
Rhus	3	40	Један или са неколико изданака		R. typhina
Ribes, снажни	3	40	Разгранат облик	4	R. sanguineum 'Pulborough Scarlet'
Robinia	3	40	Разгранат облик	2	R. hispida

Rosmarinus		1,5	20	Жбунаст облик	3	R. officinalis
Rubus, средње снажни		3	40	Разгранат облик	3	R. 'Benenden' (tridel)
Rubus, снажни -ниски		1,5	30 ø	Разгранат облик или са неколико изданака		R. tricolor
Salix, жбунасти средње		3	40	Разгранат облик	3	S. eleagnos
Salix, жбунасти патуљаст		2	25	Разгранат облик	3	S. lanata
Sambucus, снажни		3	50	Разгранат облик	3	S. nigra
Sambucus, средње		3	30	Разгранат облик	3	S. racemosa 'Plumosa Aurea'
Sarcococca		2	15 ø	Жбунаст облик	5	S. ruscifolia
Senecio (Brachyglottis)		2	25	Разгранат облик	3	B. 'Sunshine'
Skimmia		2	20	Жбунаст облик	5	S. japonica 'Rubella'
Sorbaria (aitchisonii)		3	40	Разгранат облик	3	S. tomentosa var. angustifolia
Spartium		2	40	Разгранат облик	5	S. junceum
Spiraea, снажни		3	40	Разгранат облик	3	S. vanhouttei(x)
Spiraea, средње		2	20	Жбунаст облик	5	S. japonica 'Anthony Waterer'
Spiraea, патуљаст		2	15 ø	Жбунаст облик	5	S. - 'Little Princess'
Stephanandra		1,5	25 ø	Разгранат облик	3	S. incisa 'Crispa'
Symphoricarpos, средње снажни		3	40	Разгранат облик	3	S. doorenbosii . 'Mother of Pearl'
Symphoricarpos, пространи		1,5	30	Разгранат облик	3	S. chenaultii(x) 'Hancock'
Syringa, средње снажни		3	40	Разгранат облик	3	S. vulgaris cvs.
Syringa, средњи		3	30	Разгранат облик	3	S. microph. 'Superba'
Syringa, патуљаст		1,5	15	Разгранат облик	3	S. meyeri 'Palibin'(velutina)
Tamarix		3	40	Разгранат облик	2	T. ramosissima (pentandra)
Ulex		2	20	Жбунаст облик	3	U. europ. 'Flore Plena'
Vaccinium, средње снажни		3	30	Жбунаст облик	3	V. corymbosum
Vaccinium, патуљаст	P9		10 ø	Са неколико изданака	3	V. vitis-idaea 'Koralle'

Жбунови, група 5	Ознака саксије и запремина у литрима	Минимална висина надземног дела	Облик	Минимални број грана у доњој трећини	ПРИМЕРИ
Viburnum, зимзелени снажни	3	40	Разгранат облик	3	V. burkwoodii(x)
Viburnum, зимзелени средње	2	20	Жбунаст облик	3	V. tinus
Viburnum, зимзелени	2	20 ø	Жбунаст облик	4	V. davidii

спорорастући						
Viburnum снажни	листопадни	3	40	Разгранат облик	3	V. opulus 'Roseum'(sterile)
Viburnum средње	листопадни	3	30	Разгранат облик	3	V. carlesii 'Juddii' V. plic. 'Mariesii'
Vinca	P9		10 ø	Са неколико изданака	3	V. minor
Weigela, снажни		3	40	Разгранат облик	3	W. 'Bristol Ruby'
Weigela, средње		3	30	Разгранат облик	3	W. florida 'Follis Purpureis'

** минималан број грана није неопходан у доњој трећини

За веће саднице, запремина посуде и хабитус биљке морају бити у пропорцији

Перасте саднице	Ознака саксије и запремина у литрима		Минимална висина надземног дела	Облик	Минимални број грана у доњој трећини	ПРИМЕРИ
Acer negundo		7.5	125	Перасте саднице	3	A. neg. 'Fleming'
Acer platanoides		5.0	100	Шиба	1	A. platanoides
		7.5	150	Перасте саднице	3	A. - 'Drummondii'
Acer Snake Bark,		7.5	125	Перасте саднице	3	A. davidii grosseri (hersii)
Aesculus		7.5	125	Перасте саднице	2	A. carnea 'Briotii'
Amelanchier		5.0	125	Перасте саднице	3	A. lamarckii
Betula		5.0	100	Перасте саднице	5	B. pendula
		7.5	125	Перасте саднице	5	B. - 'Youngii'
Caragana arborescens		7.5	125	Разгранат облик круне	3	C. arb. 'Walker'
Carpinus betulus		5.0	100	Перасте саднице	5	C. betulus
Crataegus laevigata (oxyacan)		7.5	125	Перасте саднице	5	C. laevigata 'Paul's Scarlet'
Fagus		5.0	100	Перасте саднице	5	F. sylvatica
		7.5	125	Перасте саднице	5	F. - 'Riversii'
Gleditsia triacanthos		7.5	125	Перасте саднице	3	G. triac. 'Sunburst'
Laburnum		7.5	125	Перасте саднице	2	L. watereri(x) 'Vossii'
Liquidambar		5	125	Перасте саднице	5	L. styraciflua
Liriodendron		5	125	Перасте саднице	3	L. tulipifera
Malus		7.5	125	Перасте саднице	5	M. 'Profusion'
Prunus cerasifera		7.5	125	Перасте саднице	5	P. cerasifera 'Nigra'
Prunus serrulata		7.5	125	Перасте саднице	3	P. serr. 'Kanzan'
Pyrus calleryana		7.5	125	Перасте саднице	5	P. call. 'Chanticleer'
Quercus		5.0	100	Перасте саднице	3	Q. robur
		7.5	125	Перасте саднице	3	Q. robur 'Fastigiata'
Robinia pseudoacacia		7.5	125	Шиба	1	R. ps. 'Frisia'
Salix caprea		5.0	125	Разгранат облик круне	4	S. caprea 'Kilmarnock' (Pendula)
Salix sepulcralis(x)		7.5	150	Перасте саднице	5	S. sepulcralis 'Chrysocoma' ('Tristis')
Sorbus aucuparia		5.0	100	Перасте саднице	3	S. aucuparia
		7.5	125	Перасте саднице	5	S. aucuparia 'Sheerwater Seedling'
					3	S. aria 'Lutescens'

2.8. Дрвеће

2.8.1. Посебни захтеви (општи захтеви су дати у прилогу 1.1)

2.8.1.1. За означавање величина користити одређене боје

2.8.1.2. На садници је означен број пресађивања до вађења за продају. Као прва пресађња узима се вађење из одељка за размножавање (без обзира да ли се размножава генеративно или вегетативно). Свака пресађња на ново место је пресађња више.

2.8.1.3. Произвођачи украсног дрвећа сваки циклус производње почињу пресађњом често 2-годишњих младица већ једном пресађених (1/1 or 0/1/1or -1/1) које се после тога означавају као "два пута пресађене". Код ових садница пречник стабла може да достигне 8-10 или 10-12 cm пре следеће пресађење, када се означавају "три пута пресађене".

2.8.1.4. Изузеци: код неких врста (*Acer platanoides cvs.*, *Acer pseudoplatanus cvs.*, *Fraxinus cvs.*, *Prunus avium cvs.*, *Tillia cvs.*, *Celtis*, *Cercis*, *Catalpa*, *Morus*, *Platanus*, *Populus*, *Robinia*, *Salix*) расадничари издвајају јаче једногодишње младице да би отпочели производни циклус. Општи квалитет и коренов систем овако добијених садница не разликује се од садница које су произведене од двогодишњих младица. Из практичних разлога, међутим, саднице ових врста се означавају као "два пута пресађене".

2.8.1.5. Да би дрвеће задржало могућност лаког пресађивања, треба га пресађивати најкасније сваке пете године (зависно од врсте, култивара, земљишта и кореновог система).

2.8.1.6. Бусен **перастих садница** у пречнику треба да је бар 3 пута већи од обима стабла мереног у висини врата корена.

2.8.1.7. Код перастих садница означава се обим стабла и висина. Дрвеће ове групе "два пута пресађено" мора бити гајено на већим растојањима.

2.8.1.8. Пераста садница "три пута пресађена" је садница са три школе, гајена на већим одстојањима.

2.8.1.9. Пераста садница изнад стандарда мора бити бар три пута пресађена и испоручена са бусеном. Садница са обимом већим од 30 cm мора бити пресађена бар 4 пута. Мора имати довољно грана дуж дебла зависно од врсте/култивара.

2.8.1.10. **Садница са више стабала** има неколико стабала која крећу испод 50 cm. Ова особина се постиже било јаким резивањем главног стабла или садњом неколико садница у једну садну јаму. Бусен у пречнику треба да је бар 3 пута већи од обима стабла мереног у висини врата корена.

2.8.1.11. Садница са више стабала изнад стандарда мора бити бар три пута пресађена и испоручена са бусеном. Садница са обимом већим од 40 cm мора бити пресађена бар 4 пута и са бусеном обезбеђеним жичаном мрежом. Мора имати довољно грана дуж дебла зависно од врсте/култивара.

2.8.1.12. **Стандардна садница** мора имати право стабло чисто од грана и јасно дефинисану круну. За калемљену садницу дозвољено је да има само малу деформацију на месту споја. Бусен у пречнику треба да је бар 3 пута већи од обима стабла мереног метар изнад нивоа гла.

2.8.1.13. Стандардна садница "два пута пресађена" мора имати право дебло (карактеристично за врсту/култивар) до 150 cm чисто од грана за садницу са обимом 6-8 cm, односно до 180 cm за садницу са обимом 8-10 cm и већим.

2.8.1.14. Стандардна садница означене као "три пута пресађена" је дрворедна садница. Она је "два пута пресађена" и трећи пут се расађује на већа одстојања. Део стабла чист од грана мора бити најмање 200 cm. Круна мора да је у сразмери са обимом стабла.

2.8.1.15. Стандардна садница – дрворедна садница означена као "четири пута пресађена" је садница која је "три пута пресађена" и расађује се четврти пут. Део стабла чист од грана мора бити најмање 200 cm. Круна мора да је у сразмери са обимом стабла.

2.8.1.16. Садница изнад стандарда мора бити бар три пута пресађена а садница са обимом већим од 30 cm мора бити пресађена 4 пута. Део стабла чист од грана мора бити најмање 200 cm. Крошња мора да је у сразмери са обимом стабла.

2.8.1.17. Стандардна садница за садњу дуж путева је садница са изразито високом круном. Сходно чињеници да су могућности формирања врста/култивара различите, понекад је могуће орезати ниже гране и повећати висину чистог дела стабла без нарушавања коначног облика и изгледа дрворедне саднице током формирања (школовања) или касније током завршне садње.

2.8.1.18. Дрворедна садница са округлом или жалосном формом круне се формира без главног лидера.

2.8.1.19. За **стабласте форме жбуња** као што су *Hydrangea*, *Laburnum*, *Prunus*, *Salix*, *Syringa*, *Viburnum* и сл. круна треба да се састоји 4 јаке рамене гране, примерено врсти/култивару.

2.8.2. Величине по групама

млада садница без круне - шиба:			
шиба једанпут пресађена:		шиба два пута пресађена	
висина у cm:	ознака:	висина у cm	ознака:
80-100	жута	100-125	бела
100-125	бела	125-150	плава
125-150	плава	150-175	црвена
		175-200	жута
		200-250	плава
стабласте форме жбуња:			
40		125	
60		150	
80		200	
100			
садница са бочним изданцима дуж главног стабла - пераста садница:			
висина у cm:		ознака:	
150-175		црвена	
175-200		жута	
200-250		плава	
250-300		жута	
изнад 300 cm распон је 50 cm			

2.8.2.1. Код перастих садница "два пута пресађених" уколико је обим стабла већи од 6 cm она се може сврстати у групу стандардних садница дрвећа пречника 6-8 или 8-10 cm.

Код "три пута пресађених" перастих садница почетни обим стабла је од 12-14 cm.

2.8.2.2. Пераста садница "четири пута пресађена" као и пераста садница изнад стандарда означава се као што је назначено у табели за стандардне дрворедне садница осим за обиме стабла изнад 14-16 cm.

Зависно од култивара и величина могуће је додати податке за висину и ширину.

Стандардна дрворедна садница, распон обима у см, мерен на 100 см од нивоа гла:				
обим у см	Пречник (према обиму) у см	ознака:	Мин величина бусена у см	Број пресађњи
мерен на висини од 100 см				
5 - 6	1,5 - 2	бела		
6 - 8	2 -2,5	плава	25	
8 -10	2,5-3	жута	30	
10 -12	3-4	црвена	30	
12-14	4-4,5	бела	40	3 пута
14-16	4,5-5	плава	45	3 пута
16-18	5-5,5	жута	50	3 пута
18-20	5,5-6	црвена	55	3 пута
20-25	6-8	бела	60	4 пута
25-30	8-10	плава	70	4 пута
30-35	10-12	жута	80	4 пута
35-40	12-14	црвена	90	5 пута
40-45	14 – 16	бела	100	5 пута
45-50	16 – 18	плава	120	5 пута
50-60	18 - 20	жута	130	6 пута
изнад 50 см распон обима је по 10 см				

2.8.2.3. У односу на култивар и величине могу се правити додатне ставке за висине стабла, укупну висину и ширину.

2.8.2.4. Величина коренове бале (бусена)

Коренов систем (код садница са голим кореном) треба да буде пречник који је бар 4 пута већи од пречника стабла. Дрвеће са густим кореном треба да има пречник кореновог система који је бар три пута већи од пречника стабла.

2.8.3. Паковање и везивање

2.8.3.1. Шибе једанпут пресађене пакују се по 10 до 25 комада.

2.8.3.2. Шибе два пута пресађене пакују се по 5 до 10 комада.

2.8.3.3. Перасте и стандардне саднице:

„Два пута пресађене“ голог корена пакују се зависно од врсте и дебљине кореновог врата. Перасте саднице веће од 2,5 m и стандардне саднице са обимом већим од 8 см паковати са мање од 10 биљака по бунту. Већих перастих и стандардних садница не треба да буде.

2.8.4. Ознаке

Дрвеће мора бити означено на документу на следећи начин:

назив таксона (врста/култивар);

код калемљених таксона навести назив подлоге и посредника ако постоји;

код калемљених таксона навести место калемљења „у круни“ или „врат корена“

2.9. Руже

2.9.1. Посебни захтеви (општи захтеви су дати у прилогу 1.1)

2.9.1.1. Све дате одредбе односе се на саднице ружа за вртове и пејзажно уређење.

2.9.1.2. Саднице ружа које се стављају у промет морају бити доброг здравственог стања и имати све карактеристике споменуте у овим стандардима. Гране не смеју бити згњечене и оштећене.

2.9.1.3. Саднице ружа морају бити означене тачним називом култивара. Ознаку са етикетом мора имати свака веза или појединачна садница, ако се испоручује посебно. Биљке које су под заштитом права оплемењивача морају бити означене у складу са лиценцом тог произвођача (и у складу са UPOV конвенцијом)

2.9.1.4. Саднице за продају које неприпадају класи А морају бити означене као класа Б

КАЛЕМЉЕНЕ САДНИЦЕ РУЖА

2.9.1.5. Захтви који следе односе се на саднице ружа после једне вегетације од окулирања за вртове и пејзажно уређене површине.

2.9.1.6. Саднице кје имају карактеристике лошије од оних описаних за класу Б не могу се наћи у продаји.

2.9.1.7. Саднице се продају у форми: жбуна и стаблашице.

2.9.1.8. Саднице које се продају са голим кореновим системом морају бити у фази мировања. При свакој манипулацији и транспорту корена мора да буде заштићен од исушивања.

2.9.1.9. Корен мора да је добро и сразмерно развијен да обезбеди потпору за добар развој саднице да је избалансиран са надземним делом у зависности од сорте. Минимална дужина коренова мерена од места калемљења је 20 cm.

2.9.1.10. Жбунасте саднице ружа морају имати јаке, потпуно зреле изданке, а најмање 2 од њих треба да су од места калемљења. Погледати и поглавље 2.9.2.7.

2.9.1.11. Пречник кореновог врата се мери непосредно испод места калемљења.

2.9.1.12. Стабло код ружа стаблашица мора бити право, а висина се мери од нивоа земље до најнижег места калемљења и мора бити јасно препознатљива.

2.9.1.13. Пречник стабла се мери 1 cm испод најнижег места калемљења

2.9.1.14. Калемљене саднице које се гаје у посудама морају бити 1 или 2 године старе. За њих важе захтеви за саднице у посудама (поглавље 2.7) а карактеристике раста и димензије захтевима из поглавља о ружама (2.9.2.1, 2.9.2.2). Најмања запремина посуде треба да је 3 литра са изузетком паковања за поклон.

2.9.1.15. За саднице ружа добијене сетвом семена погледати поглавље 2.3.

2.9.1.16. Саднице ружа добијене зрелим или зеленим резницама на отвореном, морају бити 1 или 2 године старе.

2.9.1.17. Саднице које се продају са голим кореновим системом морају бити у фази мировања. При свакој манипулацији и транспорту корена мора да буде заштићен од исушивања. Корен мора да буде добро и сразмерно развијен да обезбеди добар раст и потпору биљци.

2.9.1.18. Некалемљене саднице ружа гајене у посудама морају да буду 1 или 2 године старе и за њих се примењују захтеви о карактеристикама раста и димензијама дати у поглављу 2.9.2.7. и 2.9.2.8.

2.9.1.19. Зависно од хабитуса и раста култивара, минимум величине саксије је Р11, односно запремина контејнера 1 литар. Величина посуде мора бити назначена.

2.9.2. Захтеви раста и димензије

КАЛЕМЉЕНЕ ЖБУНАСТЕ РУЖЕ

2.9.2.1. **квалитет А:** **минимум 3 гране**

Пречник врата корена: минимум 1,3 cm.

Најмање 3 снажне гране од којих бар 2 полазе од места споја и трећом која полази највише 10 cm изнад.

2.9.2.2. **квалитет Б:** **минимум 2 гране**

Пречник врата корена: минимум 1,1 cm.

Најмање 2 снажне гране које полазе од места споја.

КАЛЕМЉЕНЕ СТАБЛАШИЦЕ

2.9.2.3. минимална дебљина стабла 1 cm.

2.9.2.4. висина стабла, на пр.:

40

60

90

110

140 (за жалосне форме)

КРУНА

2.9.2.5. **квалитет А:** **минимум 3 гране**

Треба да има најмање 2 окаца на максималном растојању од 10 cm између окаца.

Најмање 3 јаке и добро развијене гране које полазе од места споја.

2.9.2.6. **квалитет Б:** **минимум 2 гране**

Најмање 1 пупољак. Најмање 2 јаке и добро развијене гране које полазе од места споја.

ЖБУНАСТЕ РУЖЕ, размножене резницама

2.9.2.7. **брзорастуће:** **најмање 3 гране**

Најмање 3 изданка која полазе на 10 cm изнад нивоа земље.

2.9.2.8. **спорорастуће:** **најмање 2 гране**

Најмање 2 изданка која полазе на 10 cm од земље.

2.9.3. Паковање и увезивање

2.9.3.1. жбунасте: 5 или 10 биљака у вези највише 5 веза у бунту.

2.9.3.2. стаблашице: 5 садница у бунту.

3. Воћне саднице

Као група биљака која је специфична за грану пољопривреде, област воћарства и виноградарства, ова поглавље нису обухваћена у овом издању Стандарда. Уколико чланови УПХС укажу на неопходност превода поглавља 11, 12 и 13 у допуњеном издању ће се наћи и ове одредбе

3.1. Подлоге и репроматеријал

- 3.1.1. Посебни захтеви
- 3.1.2. Величине
- 3.1.3. Паковање, везивање

3.2. Стаблашице

- 3.2.1. Посебни захтеви
- 3.2.2. Захтеви у величинама
- 3.2.3. Паковање, везивање
- 3.2.4. Паковање, везивање

3.3. Жбунасте саднице

- 3.3.1. Посебни захтеви
- 3.3.2. Величине

4. ПЕРЕНЕ

4.1. Посебни захтеви (општи захтеви су дати у прилогу 1.1)

4.1.1 Перене су биљке којима надземни део током зиме измрзава, а у пролеће расту из подземних делова.

4.1.2. Осим поменуте групе биљака, које је лако дефинисати, овде спадају и покривачи тла који не измрзавају као што су ниске жбунасте врсте и зимзелене високопланинске биљке које се могу сврстати и у групу зељастих биљака. Такође у перене спадају и зачинске перене, украсне траве, бамбуси, папрати и акватичне биљке.

4.1.3. У зимском периоду на перенама се разликују цветни и бочни (латерални) пупољци. Из цветног пупољка се формира најмање један цвет током наредне вегетације. Латерални пупољци су пупољци раста, што значи да ће бочни пупољак током наредне вегетације развити лисну масу а неће дати цвет. Они су обично ситнији (мањи) пупољци.

4.1.4. Перене под заштитом Вашингтонског споразума о заштити животињских и биљних врста ('Washington Convention') не могу се износити на тржиште без законског покрића у виду писаних потврда. Ова потврда мора да задовољи прописе који се примењују у том моменту.

4.1.5. Биљке које су добијене у култури ткива, морају бити означене са 'ТС' (Tissue Culture).

4.1.6. Саднице које расту у посудама треба да имају добро развијен коренов систем, сходно врсти или култивару. Саднице морају бити чврсте и усправне у посудама које су бар 90% од укупне запремине испуњене супстратом и кореном.

4.1.7. Биљке не смеју да имају велики број коренова ван посуде, због бољег пријема при пресадањи.

4.1.8. Саднице које се продају током јесени, не треба орезати сувише рано, да новоизрасли делови не би страдали од мраза, а биљка оштетила.

4.1.9. Саксије величине Р9 су основне за тржиште.

4.1.10. Саднице голог корена морају имати повољан однос између биљних делова, на пример - цветних и бочних пупољака и кореновог систем. Ово је веома важно за биљке које се добијају деобом. Саднице са очигледно већим бројем пупољака не смеју се делити.

4.1.11. Саднице из хладњаче морају имати добру виталност. Биљке које проведу краће или дуже време у хладњачи не смеју се исушити, ни бити заражене микроорганизмима. Биљке морају да су у стању мировања на почетку следеће вегетације, чиме се гарантује виталност у наредној години.

4.1.12. Перене које ће се испоручити из хладњаче после 1. маја морају се декларисати као биљке из хладњаче (cooled plants).

4.1.13. Репроматеријал листопадних перена (испоручених у јесен) мора имати добро развијене латералне пупољке, што гарантује добар нов пораст.

4.1.14. Репроматеријал добијен на отвореном, мора бити добро упакован и заштићен од исушивања.

4.1.15. Пупољци не смеју бити искидани или исечени.

4.1.16. Ако је репроматеријал испоручен директно из стакленика или других заштићених објеката, то треба дати до знања купцу.

4.1.17. За акватичне биљке важе исти прописи за квалитет и услове укоречавања.

4.2. Величине

4.2.1 Перене које расту из метаморфозираних изданака стабала и корена (гомољ, кртола, ризом, столони) означавају се обимом израженим у cm. Пример: 10-12 означава обим који је између 10 и 12 cm. За перене са осовинским кореном, треба означити дужину корена.

4.2.2. За друге врсте перена са голим кореном (*Hosta*, *Paeonia*) треба назначити број пупољака: на пример: 2,3 или 4.

4.2.3. За бамбусе, мора се назначити број избојака и дужина. Назначену дужину мора имати 2/3 избојака.

4.2.4. За перене које су у понуди на тржишту мора бити означена једна од следећих ставки:

1: Величина саксије или запремина контејнера: Пример: P9 or C3.

За бамбусе и ниске жбунасте перене дужина и број избојака (грана).

2: За саднице голог корена

Зависно од врсте/култивара, означити ставку која више одговара:

- Број пупољака (терминалних и бочних)

- Обим корена или дужина корена

3: За репроматеријал означити да ли је:

Голог корена или у посудама и сет контејнерима

4.3. Паковање

4.3.1. На испорученој роби треба да постоји једна налепница по јединици паковања, са називом рода, врсте и / или сорте.

4.3.2. Паковање биљака са голим кореном треба да спречи исушивање корена; биљке са листовима при паковању не треба тесно сабијати једну до друге да би се избегло прегревање.

4.3.3. Запаковане биљке треба да имају фото-налепницу или налепницу са довољно информација.

5. Палме

Због специфичних захтева током гајења и као група биљака која није карактеристична за шире подручје Србије ово поглавље није обухваћено у овом издању Стандарда. Уколико чланови УПХС укажу на неопходност превода поглавља 15. у допуњеном издању ће се наћи и ове одредбе.

6. Дивљаке

Биљке прикупљене као дивљаке или из напуштених воћњака ће се, уз дозволу надлежних, сматрати садницама када су опорављене од пресађивања и гајене у расаднику најмање једну вегетацију.

Напомена:

Напомена означена бројем 1 чини део Европских стандарда и након успостављања контакта са Удружењем, регулисаће се појединости око објављивања и коришћења Стандарда.

1. Ниједан део ове публикације не сме да се репродукује, ни у аутоматизованој бази података, нити јавно у било ком облику или на било који начин, без експлицитног претходног писменог одобрења од стране ЕНА. Преузимање Техничких стандарда и стандарда квалитета је дозвољено у случају бесплатног коришћења уз јасно навођење извора. Стандарди остају без обзира на околности у власништву ЕНА, без обзира на форму у којој су потпуно или делимично копирани.